

РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ВНУТРІШНЬОЇ АВТОНОМІЇ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИEXPERIENCE ON IMPLEMENTATION OF THE MODEL
OF MANAGEMENT BY DEVELOPMENT OF INTERNAL AUTONOMY
OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Могиллянська школа журналістики у Києво-Могиллянській академії – це унікальний освітній центр, що поєднує теоретичну підготовку, досвід практичної роботи і ґрунтовні дослідження в галузі масових комунікацій та журналістики. Могиллянська школа журналістики була ініційована та створена Євгеном Федченком – міжнародним журналістом, дослідником, професором з масових комунікацій та вченим-новатором у 2003 році, який став її першим директором і є ним по сьогоднішній день. Будучи флагаментом демократизації освіти в Україні та еталоном у розвитку внутрішньої автономії ЗВО у Києво-Могиллянській академії, Могиллянська школа журналістики здійснює модель управління розвитком внутрішньої автономії за такими основними напрямками як розвиток студентського самоврядування, спільна підготовка навчальних планів студентами і викладачами, участь директора Могиллянської школи журналістики у студентському житті і, навпаки, участь студентів у діяльності Могиллянської школи журналістики та її педагогічного складу, добір і розстановка кадрів, здійснення фінансово-господарської діяльності. У цій науковій статті йдеться про те, як названі складові функціонують та еволюціонують в напрямку розвитку внутрішньої автономії в межах Могиллянської школи журналістики, перебуваючи під патронатом Києво-Могиллянської академії, яка фінансується державою та звітує перед МОН України. Автор статті аналізує здатність сучасних студентів і викладачів Могиллянської школи журналістики самостійно встановлювати правила навчального процесу та контролювати їх. Зрештою, автор доходить висновків, що, незважаючи на обмеження самого закладу вищої освіти, Могиллянська школа журналістики наслідує найкращі традиції європейської внутрішньої автономії в освітньому процесі, успішно реалізуючи їх як у повсякденному навчально-побутовому процесі, так і за його межами, організовуючи відповідним чином як навчально-виховний, педагогічний, так і дозвільний процес для студентів та викладачів.

Ключові слова: ЗВО, внутрішня автономія, Могиллянська школа журналістики, Києво-

Могиллянська академія, Київ, модель розвитку внутрішньої автономії ЗВО.

Mohyla School of Journalism at the Kiev-Mohyla Academy is a unique educational center that combines theoretical training, practical experience and solid research in the field of mass communications and journalism. Mohyla School of Journalism initiated and created by Eugene Fedchenko is an international journalist, researcher, professor of mass communications and innovative scientists in 2003, who became its first director and is still to this day. Mohyla School of Journalism is the flagship of the democratization of education in Ukraine and the benchmark in the development of the internal autonomy of the Kyiv-Mohyla Academy. Mohyla School of Journalism has a model for managing the development of internal autonomy in the following areas: the development of student self-government, the joint preparation of students' curricula and teachers, the participation of the director of the MSJ in student life and the participation of students in the Mohyla School of Journalism and its pedagogical quorum, staffing and placement, implementation of financial and economic activities. This scientific article describes how these components function and evolve towards the development of internal autonomy within the Mohyla School of Journalism, under the patronage of the Kiev-Mohyla Academy, which funded by the state and reports to the Ministry of Education of Ukraine. The author of the article analyzes the ability of modern students and teachers of the Mohyla School of Journalism to independently establish the rules of the educational process and control them. At the end of the study, the author concludes that, despite the restriction of the university itself, the Mohyla School of Journalism inherits the best traditions of European internal autonomy in the educational process, successfully implementing them both in the everyday educational process and beyond, organizing accordingly educational, pedagogical, and leisure process for students and teachers.

Key words: university, internal autonomy, Mohyla School of Journalism, Kiev-Mohyla Academy, Kiev, model of the development of internal autonomy of the university.

УДК 378.6.014.553:070(477-25)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-13-2-31>

Літашов О.В.,

аспірант кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними закладами Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Актуальність наукової проблеми полягає в необхідності проаналізувати позитивний приклад успішно реалізованої моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО в МШЖ, незважаючи на підконтрольність Києво-Могиллянської академії МОН України та стовідсоткове державне фінансування останньої. Також актуальним є перехід від конкретного при-

кладу до масштабного й результативного соціологічного опитування з метою показати об'єктивну картину реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО по всій Україні станом на 2019 рік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для теоретико-методологічного аналізу теми наукової статті, ми використали теоретичну базу таких науковців: Ю.М. Крячко, Ю.Ю. Романовська,

Я.Г. Камінецький, В.С. Катькало, Л. Одерій, Т.А. Родіонова, Н.М. Сбруєва.

Мета нашої наукової роботи складається з декількох основних етапів.

По-перше, ми маємо вповні розкрити особливості та складові моделі реалізації розвитку внутрішньої автономії ЗВО в МШЖ.

По-друге, необхідною метою є, спираючись на проаналізовані нами наукові публікації, зробити власний об'єктивний висновок про те, до яких конкретних змін в кожній складовій діяльності МШЖ, яка реалізується відповідно до моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО, призвела реалізація цієї моделі і які перспективи ця модель отримає на майбутнє.

По-третє, актуальним є також закладення трампліну для подальшого масштабного соціологічного опитування, яке ставить за мету показати об'єктивну картину реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО по всій Україні станом на 2019 рік.

Виклад основного матеріалу. У статті Ю.Ю. Романовської «Недержавна вища освіта в економічно розвинутих країнах світу (з досвіду вищої школи США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Італії та Японії)» [1, с. 17–18] дослідниця аналізує європейський шлях вищої освіти до внутрішньої автономії на основі аналізу різних типів моделей розвитку внутрішньої автономії ЗВО в таких країнах як Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія, Японія, та виділяє такі основні особливості, які притаманні моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО в європейських країнах, наголошуючи на незначному видозмінненні та реалізації їх в Україні, а саме:

- Незалежне від держави фінансування ЗВО;
- наявність педагогічної ради, що керує ЗВО разом із ректором (директором);
- ректор (директор) обирається шляхом загального голосування серед викладачів та студентів всередині ЗВО;
- наявність власної навчальної програми ЗВО;
- наявність внутрішнього тестування та іспитів ЗВО, що не продукується та не контролюється державою [1, с. 25–26].

На думку Я.Г. Камінецького [2, с. 216–218], однією з переваг реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО є зменшення психологічного напруження на студентів та викладачів і створення невимушеної творчої атмосфери під час взаємодії викладачів, обслуговуючого персоналу та вищого керівництва ЗВО, формування системи цінностей і соціальних установок у галузі міжособистісного та професійного спілкування. Це не лише стимулює ситуацію розвитку, свободу вибору, автономність та незалежність дій, а й одночасно формує відповідальність за ухвалення рішення, здатність до рефлексії.

А от А. Сбруєва [3, с. 167–170] переконана, що звільнення діяльності ЗВО від державного тиску сформує потужний інститут студентського самоврядування, що, в свою чергу, стане визначальним у розвитку популярних напрямків навчання, ринкового попиту та необхідної пропозиції, яка в подальшому спрятиме благодатному економічному зростанню України на основі функціонування вільного ринку, гуманістичних цінностей, здорової конкуренції та європейської ідеї розвитку й еволюції.

Якщо говорити про особливості повноважень, які має незалежний заклад вищої освіти при функціонуванні моделі розвитку внутрішньої автономії, то серед основних необхідних повноважень дослідники Л. Одерій та Ю. Крячко [5, с. 58–60]; [6] згоджуються між собою та виділяють такі основні критерії:

- Має можливість самостійно вирішувати проблему найму та розстановки кадрів.
- Має повноваження спільно з науковою радою, ректоратом (директоратом) та викладацьким складом ухвалювати навчальні річні плани (ухвалювати мають право тільки депутати студентського парламенту, за яких проголосувала більшість студентів закладу вищої освіти).
- Здійснює фінансово-господарську діяльність ЗВО в цілому та окремо кожного факультету, кожної кафедри (реалізація моделі децентралізації в контексті моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО) [5, с. 58–60].
- Дотримується обов'язків слідувати за дотриманням норм та правил поведінки всіх учасників освітнього процесу у закладі вищої освіти відповідно до встановлених та відрегульованих вищим керівництвом ЗВО спільно з головою Асамблеї студентського самоврядування.
- Має повноваження і свободу дозволити всім учасникам освітнього процесу у ЗВО створювати на базі ЗВО вільні творчі групи, гуртки, спілки та рухи, які не обмежують діяльність закладу вищої освіти та не протирічать чинному законодавству України [4, с. 3].
- Має можливість за бажанням будь-якого факультету чи кафедри проводити Дні науки, міжнародні освітні конкурси в межах ЗВО, запрошуючи освітян з інших міст України та з інших країн світу, отримуючи на це ресурси з внутрішнього незалежного бюджету кафедри, факультету чи ЗВО – за узгодженою необхідністю [6].

Аналізуючи діяльність МШЖ, стає зрозумілим, що остання є флагманом демократизації освіти в Україні та еталоном у розвитку внутрішньої автономії ЗВО Києво-Могилянської академії за такими основними напрямками:

- Розвиток студентського самоврядування;
- Спільна підготовка навчальних планів студентами і викладачами;

– Участь керівника кафедри у студентському житті і, навпаки, участь студентів у діяльності МШЖ та її педагогічного кворуму;

– Добір та розстановка кадрів;

– Здійснення фінансово-господарської діяльності МШЖ.

Розвиток студентського самоврядування в МШЖ виявляється входженням студентів МШЖ до незалежного студентського парламенту, а також у долучені студентів кафедри до процесу створення незалежної студентської організації – Асамблеї-студентського самоврядування МШЖ (далі – АСС МШЖ), яка має право на здійснення таких повноважень:

– Бере участь у засіданнях педагогічної ради МШЖ та спільно з її членами ухвалює рішення щодо затвердження навчальних планів, строків проведення проміжних контрольних робіт та іспитів, планів проведення всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, конкурсів, змагань на базі ЗВО, бюджетних витрат ЗВО тощо;

– Організовує голосування та збирає незалежний студентський парламент, який призначає та звільняє голову та заступника голови АСС МШЖ;

– Утворює різні студентські гуртки, спілки, групи, діяльність яких спрямована на освітній процес, проведення дозвілля чи спільний розвиток в іншому напрямку, що не протирічить правилам ЗВО та чинному законодавству України;

– Проводить різні заходи в ЗВО спільно з викладами та керівництвом ЗВО.

Спільна підготовка навчальних планів студентами і викладачами полягає у тому, що студенти МШЖ беруть участь у педагогічних радах і мають голос в межах ухвалення річних навчальних планів, тобто тих їхніх аспектів, які стосуються безпосередньо діяльності МШЖ.

Участь директора МШЖ Євгена Федченка у студентському житті і, навпаки, участь студентів у діяльності МШЖ та її педагогічного кворуму відбувається щодня, коли студенти і викладачі МШЖ збираються разом для обговорення поточних навчальних та дозвільних питань в інтересах взаємодії студентського та викладацького складу.

Добір та розстановка кадрів, в якій беруть участь як студенти, так і викладачі, незалежно від рекомендацій ЗВО, ректорату чи навіть МОН України, оскільки директор МШЖ ухвалює рішення про призначення на ту чи іншу посаду в МШЖ нового працівника, при цьому не тримаючи таємниці від студентів, адозволяючи і їм так само долучатися до процесу обговорення кандидатур (це може бути як тестовий період, відкрите голосування студентів за найкращого кандидата, так і рекомендації викладачів МШЖ тощо).

МОН і вище керівництво ЗВО може надати свої пропозиції, але суттєво на вибір директора МШЖ та студентів не впливає, лише формально долу-

чається до внутрішньої дискусії та узгоджує заробітну плату, оформлення, соціальний пакет тощо новому працівникові МШЖ.

Здійснення фінансово-господарської діяльності МШЖ виявляється в тому, що вона має частково власне фінансування з внутрішнього фонду, який залучається безпосередньо без участі головного фонду ЗВО та державного фінансування МОН України.

Це можуть бути кошти на поточні витрати МШЖ, проведення різних заходів в її межах, виділення наукових стипендій кращим студентам МШЖ, організація студентського та спільного з викладачами і студентами МШЖ дозвілля в межах ЗВО або за його межами, що не протирічить правилам ЗВО та чинному законодавству України.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що, незважаючи на те, що МШЖ має органічну залежність від Києво-Могилянської академії, яка, в свою чергу, залежить від державного фінансування МОН України, МШЖ все одно наслідують переваги європейської моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО, що було доведено під час нашого аналізу складових діяльності МШЖ у контексті реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО.

Так, аналізуючи переваги моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО в МШЖ та спираючись на дослідження Н. Родіонової «Професійно-технічна освіта: сучасний стан, проблеми, перспективні напрями» [7, с. 31–35], й проаналізувавши наш основний посил в науковій статті, ми можемо зробити висновки, що демократичний процес автономізації освіти в МШЖ передбачає наявність вищеприписаного незалежного фінансування МШЖ на поточні витрати та перспективні напрями діяльності; наявність незалежного студентського самоврядування, до якого долучені та де активно беруть участь студенти МШЖ.

Це є важливим у зв'язку з тим, що лише за умов залучення в освітній процес всіх його учасників, може йтися про демократизацію та розвиток внутрішньої автономії як МШЖ, так і Могилянки загалом.

А також це стосується ще й третього пункту – участь викладачів та студентів МШЖ формування навчальних планів, незалежно від вказівок МОН України відповідно до того, за якою стратегією бажає розвиватися МШЖ.

Отже, відповідно до встановленої мети нашого дослідження, можемо констатувати, що ми вповні розвили та представили опозитивний приклад успішно реалізованої моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО в МШЖ, незважаючи на підконтрольність ЗВО МОН України та стовідсоткове державне фінансування останнього, в межах якого існує МШЖ.

Тому наступним етапом нашого масштабного дослідження теми створення та реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО буде

проведення великого соціологічного опитування з метою показати об'єктивну картину реалізації моделі розвитку внутрішньої автономії ЗВО по всій Україні станом на 2019 рік.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Романовська Ю.Ю., Романовський О.О. Недержавна вища освіта в економічно розвинутих країнах світу (з досвіду вищої школи США, Великобританії, Німеччини, Франції, Італії та Японії). Київ : Асоціація вищих закладів освіти України недержавних форм власності, 1997. 33 с.
2. Управління підготовкою кваліфікованих робітників та фахівців у регіоні: організаційно-педагогічні та економічні засади : монографія / Я.Г. Камінецький та ін. ; за ред. Я.Г. Камінецького. Львів, 2004. 383 с.
3. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник. Суми : СДПУ, 1999. 300 с.
4. Катяло В.С. Теория стратегического управления: этапы развития и основные парадигмы. *Вестник СПб ГУ*. 2002. Вып. 2. С. 3–12; Вып. 3. С. 3–6.
5. Одерій Л.П. Менеджмент якості освіти: методи і механізми. Київ : ІСДО, 1995. 100 с.
6. Крячко Ю.М. Українська вища освіта потребує серйозного реформування. Міркування і пропозиції у контексті підготовки нової редакції Закону України «Про вищу освіту». URL: <http://www.osvita.org.ua/bologna/vprov/articles/25.html> (станом на 16.03.2019).
7. Родіонова Н.М. Професійно-технічна освіта: сучасний стан, проблеми, перспективні напрями. *Вісник ДНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 4 (239). Ч. I. С. 31–35.